

ניתוחים וטרינריים והשלכתם ההלכתית

- א. הקדמה
- ב. ניתוח קיסרי
- ג. דיקורים
- ד. הניתוחים והשפעתם על הכשרות
- ה. "יצאו הדקין"
- ו. התייחסות הפוסקים לשאלה זו

א. הקדמה

במס' חולין (קטז, ב) משמע, שחלב היוצא מבהמה טריפה אסור באכילה ובשתיה. איסור זה הוא מדאורייתא, כמבואר בטושו"ע (יו"ד סי' פא). והשאלה היא: איך אנו בכלל שותים חלב, הרי אנו מקפידים לאכול בשר 'חלק' בלבד, ואם חלב טריפה אסור - הרי שהחלב של 'כשר ולא חלק' אינו 'חלק', ומדוע אין אנו מקפידים על שתיית חלב 'חלק' בלבד?

בעבר היתה קיימת הבעיה שהבהמות היו בולעות גופים זרים והיו ניזוקות כתוצאה מכך. כיום מחדירים לבטן הבהמה מגנט עטוף בפלסטיק, שצורתו כידית של מברג. מגנט זה קולט אליו את חלקי המתכת הזרים שהבהמה בולעת, והוא מצמצם כמעט לחלוטין את ממדי הסכנה של נקיבת המעיין וכד'. אולם עדיין קיימות שאלות של טריפות בבהמות, בעיקר בעקבות טיפולים רפואיים. ניתוח וטרינרי המחייב תשומת לב הוא ניתוח קיסרי. אמנם ניתוח זה אף הוא נעשה בימינו מעט מאוד, כתוצאה ממכלול שיטות טיפוח העדר, ובכל זאת עדיין מתבצעים ניתוחים אלה מדי פעם. הניתוחים הקיסריים ברובם נעשים באופן שאיננו מטריף את הבהמה, ורק מיעוט שולי נעשה באופן המטריף. זאת ועוד, בדרך כלל בהמה שעוברת ניתוח קיסרי לא מתאוששת לאחר הניתוח כדי לספק חלב בכמות מסחרית, ולכן היא נשחטת לאחר זמן קצר. יוצא איפוא, שאף אם כל הבהמות המנותחות היו טריפות - אנו מדברים על פחות מפרומיל, ולמעשה מדובר על הרבה פחות מזה. עם זאת המיעוט הקטן הטרף עדיין קיים (וראה עוד להלן).

הטיפול הבעייתי ביותר, שיש בו צורך בעיקר בארצות שעיקר מזון הבהמות הוא מרעה טבעי, הוא שחרור גזים מבטן הבהמה. בישראל הבעיה קטנה לאין ערוך, מאחר והזנת הפרות לחלב נעשית בצורה מסודרת ומתוכננת, ובדרך כלל לא במרעה טבעי. מ"מ ישנם מקרים בודדים שנוצרת תופעה של הצטברות גזים בבטן הפרה שחייבים לשחרר אותם. עושים זאת על ידי החדרת צינור דרך הפה או השקיית הפרה במי סבון, טיפולים שאינם גורמים לבעיה הלכתית, אך במקרים אחרים נעשה הדבר על ידי תקיעת דקר בבטן הבהמה הגורם לנקב. במקרים אלו קיים חשש של טריפה. בעיה אחרת הקיימת בכל העולם היא כאשר קיבתה של הבהמה נשמטה מהמקום בו היא צריכה

* דברים שנאמרו בכינוס רבני אירופה בבריסל, חשוון תש"ע

היות, ויש לקשור את הקיבה כדי שהיא לא תצנח הלאה. בבעיה זו אפשר לטפל בכמה אופנים: אפשר לחדור אל חלל הבטן על ידי פתיחת פתח בדופן הבהמה, להכניס יד ולהשחיל מחט עם חוט לעובי הקיבה באופן שלא יעשה שם נקב, ולתפור את הקיבה אל תחתית הכרס החיצונה. בצורה זו אין כל בעיית כשרות. שיטות אחרות הן ניקוב או חיתוך של הכרס והקיבה, ואלה מטריפות את הבהמה.

ב. ניתוח קיסרי

בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' נז) נמצאת שאלה שהופנתה אל המחבר על ידי הגאון רבי אליהו שטרנבוך. מסקנת הגרי"י וייס זצ"ל היא: "בדבר אם מותר לכתחילה להשתמש בבהמות שיש להם קייזער שניט (=ניתוח קיסרי) כנ"ל או לא, כנזכר בשאלתו, לענ"ד אין היתר רק בבהמת ישראל ובהפסד מרובה, אחרי הבדיקה היטב בכל איברים הפנימיים, וביותר בהאם גופא, שלא נמצא בהם ריעותא אחרת". לגבי הניתוחים האחרים - ברור שאם פתחו את הכרס ישנה בעיה המטריפה כמבואר ביו"ד סי' מח, ולכן צריך לעשות את הניתוח מהצד בצורה שלא תטריף את הבהמה.

ג. דיקורים

אם ניקבו את מעי הבהמה - הרי היא טריפה. עניין זה של דיקור להוצאת גזים שמטריף את הבהמה מוזכר בהגהות לטור סי' מח. ישנם הרוצים לומר שדיקור אלכסוני לא יטריף, משום שכל שכבה תסתום את רעותה. בשו"ת מהרי"א אסאד (יו"ד סי' ס) מובאת שאלה זו "ע"ד בהמה שנתנפחה מרוב אכילה או שתיה, ועשו לה התקנה הידועה עפ"י רופא אומן שדקרוה במרצע בבטנה להוציא את הרוח. דקירה זו נעשית בתוך הכרס, אלא שהנקב נעשה בשיפוע באופן שבנקל תוך איזה ימים נתרפאת. וזה ב' שנים שעברו אירע כן ליהודי אחד בקהילת השואל, ובא אז בעל הפרה לשאול את פי רבו ואסר לו את הבהמה וחלבה. והלך ומכרה, ומאז הבהמה חיה שתי שנים וגם הולידה שתי פעמים. ועתה היה צריך ליקח בהמה זו בחזרה על חובו, ובא ושאל בשנית מה דינה אחר שחייתה שתי שנים וגם ילדה שתי פעמים".

בין הדברים יצא השואל לחדש, שעל פי החקירה והדרישה מרופא האומן שאמר שעושים הדקירה ההיא בשיפוע בכרס עד שע"י כן הקרעים שוכבים זה על זה והו"ל כמו סתימה מעיקרא. וי"ל לפי זה שקרום שעלה מחמת מכה כזו באלכסון בשיפוע יהיה מותר, ודווקא בריאה ע"י שמרחפת ובוושט דפעי ביה וכו' אינו קרום, משא"כ בשאר נקבים בה הוי קרום.

דברים אלה נדחו על ידי מהרי"א אסאד, אלא שהוסיף להביא שם בשם שו"ת חסד לאברהם לגאון מבוטשאטש זצ"ל (חיו"ד סי' כה) שנשאל על נידון זה כמה פעמים מכמה מקומות, והשיב הכרעת דעתו להלכה להתיר, וטעמו ונימוקו משום חזקה דאומנים בקיאים הן ולא מרעו אומנותיהו לקלקל, עיי"ש. וה"נ אחרי שדרך המתעסק בזה היא לטובת ותועלת הבהמות, שנוקב בצלעות נגד הכרס בכלי מתכת העשוי לכך, ועושה בכוונה לרפואה ולא לקלקלה, אזלין בתר רובא דמתעסקים בזה שאינם נוקבים בתחיבתם את הכרס, מתוך שחושש הוא לטובת הבהמה מדקדק היטב שלא יגיע לתוך הכרס וכו'. ובנ"ד יש להתיר משום ס"ס, ספק שמא לא ניקב הכרס, וגם שמא הלכה כשיטת הסוברים דלא מיטרף בניקב הכרס נגד הצלעות. ואף דספק השני לא הוי ספק השקול, לפי שרבו האוסרים, אמרינן סמוך מיעוטא דספק השני לפלגא דספק הראשון דשמא לא נגע כלל בכרס, וה"ל רובא הואיל ואזיל ליה חזקת איסור ע"י רוב כשרות. וגם כשאין הפרש יוצא וניכר על הכלי שהוא תוחבו לתוך הבהמה אין לך הוכחה גדולה מזו שלא ניקבה הכרס וכו', ואולם כשראה

פרש על הכלי לית דין צריך בושש שזהו ודאי טריפה שניקב הכרס וכו', יעו"ש.

על עצם הדקירה באלכסון כתב מהרי"א: גם סברת מעלתו נ"י אם נעשה הדקירה בשיפוע תוך הכרס עד שע"י כן הקרעים שוכבים זה על זה הו"ל כמו סתימה דמעיקרא וכו', הנה בהדיא כתב הרשב"א בתשו' (ח"א) סי' שפג וז"ל, כל שניקבו הדקים בין בנקב שוה בין בנקב משופע טריפה וכו'. ועוד, הרי כפי שנודע רפואה זו לבהמות מניחים השפופרת החלול בכלי זה שדוקרין בו תחוב תוך הנקב שהוא במקום החתך משך זמן מה שעה אחת או פחות או יותר להוציא הרוח כפי הצורך, א"כ ע"כ כל משך הזמן הוא הנקב עומד בעיניה פתוח ואין הקרעים שוכבים אז זה על זה, ואין כאן סתימה דמעיקרא. ולמעשה, מסקנתו היא שבאופן שנידון בשאלה הנ"ל בהמה זו אסורה היא וחלבה מעיקר הדין, וגם אסור למוכרה לנכרי שמא יחזור הוא וימכרנו לישראל, אלא ימיתנה תחילה וימכרה לנכרים אח"כ כבשו"ע יו"ד סי' נז.

בשו"ת "יביע אומר" (ח"ח יו"ד סי' ב) דן בארוכה בשאלה זו, ולאחר שהביא את דברי המהרי"א מביא בשם הגאון רבי צבי יהודה מלצר זצ"ל הרב דרחובות, שסיפר לו בשם רופא מומחה וטרינר, שבארץ ישראל בלבד בכל שנה ושנה דוקרים הרופאים כשמונה מאות בהמות לרפואתן, וכולן מתרפאות, חיות שנים רבות ומתעברות ויולדות, והפצע שנגרם ע"י הנקב נרפא לגמרי במשך שלושה ימים הודות לזה שהנקב נעשה באלכסון. עכת"ד. כן הורה אביר הרועים גאון ההוראה בדורנו הגרצ"פ פרנק בשו"ת הר צבי (חיו"ד סי' לו), שבהמה שנתפחה כרסה מחמת אכילה מרובה, ורפואתה ע"י דקירה כנגד הכרס, ויוצא הרוח והפרש ומתרפאת, מותרת באכילה לאחר שהיית י"ב חודש מיום הדקירה, וכמ"ש ג"כ החכמת אדם (בבינת אדם סי' כו). עכת"ד. גם הגאון הראש"ל בשו"ת משפטי עוזיאל מה"ת (חיו"ד סי' ג) העלה דמהני שפיר שהיית י"ב חודש לבהמה כזאת, משום הספק של פלוגתא דרבוותא אם זה נקרא כרס הפנימי. ומסקנתו מכל הנ"ל שיש להתיר הבהמה אשר אירע לה כן לאחר שהיית י"ב חודש מיום דקירתה, או אחר שתתעבר ותלד (ואף שהביא ביביע אומר בשם המהרש"ם להתיר - הרי המעיין בדבריו בפנים יראה שכתב שאין הכל בקיאין, ורק לגבי אותה בהמה שטוענים שעשו את הנקב באלכסון והיא חיה י"ב חודש - רק במקרה זה אפשר להתיר).

לסיכום: אם הרופאים יעשו נקב אלכסוני בפרות, ונדע שאכן אלה הם פני הדברים, לאחר שהיית י"ב חודשים מיום הדקירה, או אחר שתתעבר ותלד - נוכל להתיר את החלב של אותן הפרות (ע"ע שם שדן בשאלה אם אפשר לבטל את החלב של אותן הפרות משום הפסד וכיו"ב; כאן שאנו עוסקים בחלב 'מהדרין' אין מקום לדון בשאלה כלל).

ד. הניתוחים והשפעתם על הכשרות

בעיית הניתוחים, ובפרט שאלת הוצאת הגזים, אינה חדשה. ראוי להעתיק את תשובתו של הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל ביו"ד סי' לו, ותשובתו תלמדנו על כלל ספקות הטריפות האמורות: "נשאלתי על בהמה שמחמת אכילה מרובה נפחה כריסה, והרפואה לזה שדוקרין אותה כנגד הכרס, ויוצא הרוח ורפא לה. והוריתי, שהבהמה צריכה להמתין י"ב חודש מיום הדקירה ואז תהיה כשרה לשחיטה ולאכילה. עי' בספר בינת אדם, בעץ אחת שדקרוה בין הצלעות סמוך לבטן, ויצא פרש ונראה שהיה ניקב הכרס, ועבר עליה יותר מי"ב חודש והיא חיה וכו', ומסקנתו שזה רק ספק טריפה ומהני י"ב חודש. והובא בפתחי תשובה סימן מח ס"ק א. "ואשר לחלב, מפני שזה הפסד מרובה, אמרתי שחלב שלה יבטלו ברוב חלב של היתר, ע"פ דברי התה"ד סימן קעא והש"ך סי'

צב ס"ק ח, סי' קיד ס"ק כא, וסי' קטו ס"ק כח, שבספק איסור לא שייך מבטל איסור לכתחילה. ויעויין בערך השלחן יו"ד סי' קיד דף קא דין יב שמביא כן בשם הש"ך, דלא שייך מבטל איסור לכתחילה כיון דספק הוא, ומגיה בש"ך שצ"ל כדלעיל סי' פד ס"ק מ שמביא תה"ד שלא הוי מבטל איסור כיון דספק הוא יעו"ש. ואע"פ שהפמ"ג באו"ח סי' תמה מ"ז ס"ק ד וסימן תסז א"א ס"ק ד מחלק בענין זה בין ספק איסור דאורייתא לספק איסור דרבנן, מ"מ כיון שהרבה אחרונים מתירים בזה אפילו בספק איסור תורה, עי' כנה"ג, מותר לבטלו. בהגהות הטור סי' צט אות טז שספק איסור לכתחילה. ובשו"ת אמר שמואל חיו"ד סי' א הביא דבריו, וכתב בפשיטות שגם ספק איסור של תורה מותר לבטל. ועי' שו"ת כתב סופר חיו"ד סוף סי' סב שהסכים שמותר לבטל לכתחילה דבר שהוא רק ספק איסור. ובספר חוות דעת סי' צב ביאורים ס"ק ו כתב לחלק בענין זה בין אם נקרא על הדבר שם איסור או לא, דבלא נקרא עדיין על הדבר שם איסור - שרי לבטל לכתחילה, אבל אם כבר נקרא על הדבר שם איסור - אסור. ומשמע מדבריו שבלא נקרא על הדבר שם איסור עדיין - אע"פ שהוא ספק איסור דאורייתא - מותר לבטל לכתחילה. לכן סמכתי על זה להתיר בהפסד מרובה.

שאלה זו אנו מוצאים גם בשו"ת מלמד להועיל תשובה ט. ויש להוסיף לדברי הגרצ"פ זצ"ל את דברי המנחת יצחק בשו"ת ח"א סי' נב ובח"ב סי' קא, שהביא בשם הגרע"א בתשובותיו סי' רז, שבספק אין איסור ביטול, וכ"ה בח"ו סי' עג, ח"ז סי' נח, ח"ח סי' סז.

היו אנשים שטענו שיש כאן בכל זאת משום ביטול איסור לכתחילה, משום שיש בהמות שהן ודאי טריפה. אולם אף אם נסכים לדבריהם, יש מקום לומר שהרי חברי הקיבוצים החילוניים - בחלקם הגדול - אינם מבינים את המושג ביטול או טריפות, ואין כוונתם כי אם לחלוב את הפרות ולשווק את החלב, ובאופן שאין מתכוונים לבטל איסור אין בו משום ביטול איסור לכתחילה (וחברי הקיבוצים שומרי השבת, שמחלבם שותים תושבי ירושלים, הרי לא יכשילו את הרבים באיסורים). ומקור הלכה זו בשו"ע יו"ד סי' פד סעיף יג: דבש שנפלו בו נמלים - יחממנו עד שיהא ניתן ויסננו. וכתב שם הש"ך: ואין בו משום מבטל איסור לכתחילה שאסור, שאין כוונתנו אלא לתקן הדבש. ובסי' קטו כתב הרמ"א שמותר לבשל לכתחילה חמאה של גויים כדי שילכו צחצוחי חלב וכו'. וכתב הש"ך: ואין זה כמבטל איסור לכתחילה, דשמא אין כאן איסור כלל, ועוד שאין כוונתו לבטלה רק שילכו להם הצחצוחי חלב.

ה. "יצאו הדקין"

שאלה: מה הדין אם במהלך ניתוח יצאו מעי הפרה החוצה והרופא החזירם - האם יש בכך חשש טריפה? ובאיזו כמות מעיים שיצאו יש לחשוש? והאם יש דרך להחזיר את המעיים מבלי שיהיה בכך חשש?

תשובה: במשנה חולין (נו, ב) שנינו ואלו כשרות בעוף וכו' יצאו בני מעיה ולא ניקבו וכו'. ובגמ' אמר רבי שמואל בר רב יצחק לא שנו אלא שלא היפך בהן, אבל היפך בהן טריפה, דכתיב (דברים לב, ו) הוא עשך ויכוננך, מלמד שברא הקב"ה כונניות באדם שאם נהפך אחת מהן אינו יכול לחיות. ההוא ארמאה דחזייה לההוא גברא דנפל מאיגרא לארעא פקעיה כרסיה ונפוק מעייה, אתיה לבריה ושחטיה קמיה באחוזת עינים, אינגיד ואיתנח, עול למעינייה וחייטיה לכרסיה.

הרמב"ם (הלכות שחיטה פ"ו הט"ו) פסק בפשיטות "בני מעיים שיצאו לחוץ ולא ניקבו מותרת, ואם נתהפכו אף על פי שלא ניקבו טריפה, שאי אפשר שיחזרו כמות שהיו אחר שנהפכו ואינה חיה".

אולם הטור חולק, ופסק "היפך בהן והחזירן טריפה אפילו הן שלמים, אבל אם החזירן ולא היפך בהן כשירה. כתב הרשב"א אפילו לא יצאו ונמצאו מהופכין טריפה, דכל שנהפכו בני מעיה אינה יכולה לחיות".

בשו"ע (סי' מו סעיף ב) פסק "יצאו הדקין לחוץ והוחזרו מאליהן כשרה, ואם החזירן, אם נתהפכו אעפ"י שלא נקבו טריפה, שאי אפשר שיחזירוה כמות שהיו אחר שנהפכו, ואינה חיה. וה"ה אם לא יצאו ונמצאו מהופכין טריפה". והוסיף הרמ"א "וכן אם נמצאו המעיים בין עור לבשר ונמצא תפור שם יש לחוש שיצאו ונתהפכו, אבל לא נמצא שם תפירה ולא ניכר שם שנקרע ולא היה ניכר בה שום ריעותא כשרה".

הב"ח הביא את דברי הגהת שערי דורא (סי' פח) שכתב ע"ש ראב"ה ז"ל, "וגם הורה ל"ש אתהפך בין שהיה מתהפך על ידי עצמו בין שהיה מתהפך על ידי אחרים להיתרא". עכ"ל. וכתב כך על בני מעיים שנמצאו בין עור לבשר, כל שאינו ניכר שנקרע הבטן ויצאו לחוץ אע"פ שהיו מהופכין כשר, דמאי שאמרו בגמ' אבל הפך בהן טריפה איצאו דמתניתין קאי, דווקא כשיצאו ונתהפכו, אבל ביצאו לבד או נהפכו לבד כשרה, ודלא כהרשב"א. ומכל מקום נקטינן כרשב"א ורבנו שהביא דבריו לפסק הלכה. מיהו לא נקראו מהופכים אלא כשנהפך עליון לתחתון כפרש"י והר"ן, ומש"ה בנמצאו בין עור לבשר קיי"ל דכשר אם לא נהפכו, כיון שלא ניכר שום ריעותא כגון תפירה שמראה אותנו שיצאו לחוץ. וכן פסק בא"ו הארוך, ומביאו הרב בהגהת שו"ע.

הש"ך (ס"ק ח) מדייק מדברי השו"ע שמשמע שכל שידוע שלא נתהפכו כשרה, וכ"כ הטור, אבל אם החזירן ולא הפך בהם כשרה. עכ"ל. וכ"כ בס' לח דף קעא ע"ב, ומסיק דאם אותו שהחזירן לא מסיק אדעתיה לדקדק בזה וכה"ג חיישינן דנתהפכו, אלא דהיכא דידוע שלא נתהפכו כשרה כו'.

בדרכי תשובה (ס"ק א) הביא בשם המק"מ (ס"ק ט וסוף ס"ק י) שכתב שאף כשקרע הכרס בידיים, מכל מקום כל שלא הוציא הוא המעיים בידיים רק שיצאו אח"כ מעצמם דרך הקרע אין חוששין להיפוך וכשר וכו'. והביא בשם התבואות שור שכתב שאף בהוחזרו מאליהם יש להחמיר שלא בהפסד מרובה שלא להתיר אלא בהוחזרו מיד ולא נשתהו בחוץ, אבל כשנשתהו בחוץ שלא במקומם איזה זמן יש לחוש שלא בהפסד מרובה אפילו בהוחזרו מאליהן, אבל בהפסד מרובה יש להקל אפילו בנשתהו וכו'. ובשם המק"מ כתב שצ"ע אם להתיר בזה אפילו בהפסד מרובה בנשתהו בחוץ זמן רב. ובשם שולחן גבוה כתב שאם לא הוחזרו תיכף ומיד בעודם חמים יש להטריף, דכשהוחזרו לאחר שנתקררו עתידה למות, כמו שענינו רואות בבני אדם שבורים שאם נתקררו הבני מעיים שיצאו לחוץ שוב אינם חיים. ובשו"ת בית שלמה מתיר אף בנשתהו זמן מה מבחוץ על ידי בדיקה אם לא נקבו ולא הגיע כלל בשר שרופא גוררו.

הפרי חדש סבור שכשנתהפכו אפילו מבחוץ טריפה, ואפילו אם כשהכניסם לפני הכניסם כסדרן מכל מקום כל שקודם ההכנסה נתהפכו שוב אין לו תקנה להחזירם אף כשהחזירן בכסדרן. ובדעת תורה כפי שהובא בדרכי תשובה סיים שאין להחמיר בזה רק בהיפוך גמור, אבל אם לא היה רק היפוך קצת אם חזרו אח"כ למקומן ונכנסו כסדרן יש להקל.

לסיכום:

שיטת הרמב"ם: אם נתהפכו אף על פי שלא ניקבו טריפה, שאי אפשר שיחזרו כמות שהיו אחר שנהפכו ואינה חיה.

שיטת הטור: אם החזירן ולא היפך בהן כשרה.

פסק השו"ע: החזירן - אם נתהפכו אע"פ שלא נקבו טריפה, שאי אפשר שיחזירוהו כמות שהיו אחר שנתהפכו ואינה חיה (כלומר אם נתהפכו לא יועיל החזרתן). **הוספת הש"ך:** אם אותו שהחזירן לא מסיק אדעתיה לדקדק בזה כה"ג חיישינן דנתהפכו, והיכא דידוע שלא נתהפכו כשרה כו'. אף בהחזרה כסדרן יש מקום להחמיר אם לא הוחזרה מיד, ולדעת הפרי חדש אם נתהפכו שוב אין לה תקנה. לכן ברור, שכדי לעמוד בתקן 'מהדרין' צריך שיקויימו תנאים אלה: לא נתהפכו המעיים כלל; הוחזרו מיד; המחזירם נתן אל לבו שיוחזרו כסדרן; המעיים הוחזרו לא מהופכים.

ו. התייחסות הפוסקים לשאלה זו

בפתחי תשובה (סי' פא ס"ק ד) מביא בשם תשובת תפארת צבי (חיו"ד סי' יג ע"ד), שפקפק רב אחד דבמקומו שכיח טריפות כמו כשירות איך נאכל חמאה וחלב, דליכא רובן דכשירות במקום זה. והוא ז"ל השיב וכתב לו היתר לזה מתרי טעמי, עיי"ש. וכעין סברתו כתב ג"כ בתשובת שאגת אריה (סי' סד) לעניין אם מותר לשחוט בהמה ביו"ט במקומות אלו שמצויין טריפות כמו כשירות, עיי"ש.

בספר דרכי תשובה (סי' פ"א ס"ק י"ח) ציין לדברי הפתחי תשובה, והוסיף להביא בשם כסא אליהו אות א שעמד ג"כ בזה, לאשר בעירו ק"ק נא אמון עיניו רואות שרוב בהמות הם טריפות, ועל מה סמכו לגבן גבינות מחלב שלהם? והביא מדברי הפרי חדש (סי' לט ס"ק ג) שכתב שרוב הטריפות אינם מעיקר הדין ורובן הם רק מחמת חומרא, וכמה הם מחמת ספק.

הפרי חדש מדבר על האמור בשו"ע שבנאבדה הריאה הבהמה מותרת משום דאזלינן בתר רובא, ורוב בהמות כשירות הן. וכתב הפרי חדש: אע"ג דהאידינא ברוב המקומות הטרפות שכיחי טפי מהכשרות, טעמא דמילתא משום שמחמירין הרבה חומרות שאינם מעיקר דין התלמוד, וכן איכא מילי טובא דבעו בדיקה ולא בקיאינן בבדיקה ומטרפינן להו, וכן כמה בהמות מחמת ספק מטריפינן להו. אבל היכא שנאבדה הריאה ודאי אזלינן בתר רובא, שמעיקר הדין כשירות הן.

כלשון זה כתב גם בשמלה חדשה (סי' לט): רוב בהמה חיה ועוף המה בריאים וכשרים, אע"ג דהאידינא חזינן לפעמים הטריות הם יותר מהכשרות היא משום הספיקות והחומרות ושאינן אנו בקיאים בבדיקה בכמה דברים. אבל מעיקר הדין הרוב כשרים הם, ורוב גמור הוא שאפילו לכתחילה סומכין עליו, ואין בודקין אחר שום טריפות, רק אי חזינן ריעותא שיש לחוש על ידה לאיזה טריפות צריך לבדוק אחר אותן טריפות וכו'.

והוסיף (בדרכי תשובה) להביא בשם ד"ק ריש דיני חלב שעמד ג"כ בזה, וכתב שבמה שכעת רוב בהמות טרפות ובפרט הבהמות השותין בראיע אין להחמיר לעניין החלב, משום שכל הטריפות שנטרפים ע"פ רוב הוא רק ע"י ספיקות שרבו.

היוצא מהדברים האמורים לעיל הוא, שלמעשה סומכים על כך שרוב בהמות כשירות מעיקר הדין, ומה שאנחנו מחמירים הוא מספקות ומחלוקות שרבו בין הפוסקים. אולם עדיין נשאלת השאלה: בכל זאת בשר מאותם בהמות אנו מקפידים שלא לאכול, א"כ מדוע אנו שותים את חלבן?

ויתכן לומר, שמאחר וברור הדבר שרוב בהמות כשירות הן סומכים להשתמש בחלב, שהרי אין כאן רעותא לפנינו בחלב. אולם, כאשר הבהמה השחוטה לפנינו, ובה מתעורר הספק, זאת אין אנו אוכלים. כלומר החלב שבא לפנינו הוא מרוב כשרות, וכשבא הבשר לפנינו - או שהוא "חלק" או שהוא מאותו בשר שרובו כשר אלא שאנו לא בקיאים בבדיקה, ויתכן שהוא מאותו מיעוט שהוא טרף. ועדיין הדברים צריכים עיון.